

Vi har inte råd

Boken "Konflikter i skärgårdsmiljön", som presenteras i detta temanummer, ger biologiska, etiska och samhällsliga perspektiv på Åbolands skärgård. Författarna har alla anknytning till Åbo Akademi. Trots att fokuseringen ligger på Åboland, kan mycket av det som avhandlas lika bra gälla hela Svenskfinland, till vissa delar hela landet.

DETTA ÄR en bok som skall läsas med eftertanke, och reflektion. Det är inga lätta texter, inte alltid lättsmälta – men betydligt sakligare och mera substansmättad än det som hittas på dagstidningarnas debattsidor och internetforum. Symptomatiskt är också den tystnad som dylik fackprosa möter i dagspress; på litteratursidorna hittas högkultur, livsstilstrender och flärd – mera sällan sakprosa. Tyvärr.

FÖRUTOM miljö- och förvaltningsrelaterade artiklar kretsar hälften av innehållet kring oss människor, om detta med våra attityder, vår livssyn, och vår beredskap till förändring. Respekten för vårt naturarv och utnyttjandet av naturresurserna står och faller med vad vi tänker och gör.

En av de många intressanta artiklarna står biskop Björn Vikström för. Under rubriken "Vem kan vi lita på – när är kunskapen tillräcklig?" granskar han hållbar utveckling genom att diskutera den vetenskapliga kunskapens roll, dels i det politiska beslutsfattandet, dels i fråga om medborgarnas individuella val. Han skriver att till forskningens natur hör ifrågasättande och ständig omprövning och konstaterar att såväl politiker som individer ofta frågar efter klara och entydiga resultat som kan omsättas i konkreta handlingsmodeller.

DETTA MED ständig omprövning gäller oss alla. Det är journalistens roll, det är en del av politikerens roll, myndigheters roll – och allas vår egen roll och skyldighet. Trots att vi lever i en föränderlig värld är tyvärr alltför många oförmögna till detta, och framförallt att tänka och agera långsiktigt. Det är jag, här och nu som gäller. Och populister av alla de slag har oftast enkla svar också på de mest komplicerade frågor, som många slukar med hull och hår. Tyvärr har komplicerade frågor inga lätta svar.

ETT EXEMPEL på avsaknad av "omprövningsförstånd" tangeras i detta nummer i artiklar berörande vårjakt på fågel. Samtidigt är detta en fråga som har ett lätt svar: nöjesjakt på flyttfåglar under våren hör inte hemma i den miljöargade och exploaterade värld, och med de värderingar vi idag lever med.

Att en massa herrar med höga titlar och befattningar, vår EU-representant i Bryssel/Strasbourg inkluderad, kan fortsätta att visa en sådan förbluffande omdömeslöshet att de ännu på 2000-talet i offentligheten försvarar nöjesjakt på flyttfåglar under våren är chockerande. Då vet man inte mycket om etik och moral.

Både nationellt och internationellt sett är vårjakt badwill i högsta potens som signalerar tankemässig stagnation; är det den Finlandsbild vi vill ge världen? All fågeljakt idag är nöjesjakt, skall det finnas en sådan är det hösten som gäller. I Sverige förbjöds vårjakt på sjöfågel 1955.

Att gömma sig bakom ordet "tradition" är att förnedra en respektabel skärgårdskultur. I fattigtider var naturhushållning nyckeln till överlevnad, vårjakten inkluderad, som de flesta människor nog begriper och respekterar, som Johan Franzén skriver om i detta nummer.

Den unga jemenitiska nobelpristagarkvinnan Tawakkul Karman gav under fredsprisutdelningen i Oslo exempel på hur olika maktstrukturer missbrukar "traditioner" för sina egna syften. Också i vår kultur hittas dylika exempel.

DET ÄR tämligen uppenbart att människan är en viktig orsak till dagens ekologiska kris, skriver Vikström. "Vår västerländska livsstil kännetecknas av ett kortsiktigt tänkande och en konsumtion som vida överskrider vad som människan egentligen behöver för att leva ett gott liv."

Han har så rätt den gode biskopen. Hur många inser egentligen hur likgiltigt vi förhåller oss till exploateringen av ett naturarv? Av intakta ekosystem finns bara spillror kvar, ändå betar vi oss som om inget hänt och gömmer oss bakom en massa ynkliga fraser om "tradition" eller att "vi har inte råd".

Vi har inte råd med skogsnatur där också hållbyggare och andra specialister kan existera, vi har inte råd med kantzoner i odlingslandskapet där sånglärkor och fjärilar kan föröka sig, vi har inte råd att minska näringsläckagen till våra vattendrag, vi har inte råd att avstå från gifter och kemikalier. Nej, vi har inte råd.

I FINLAND producerar vi högkvalitativa inhemska råvaror för livsmedelsindustrin, heter det. Men hur många konsumenter känner till slantens baksida?

I ogräsbesprutade och täckdikade odlingsområden, med vete från skogskant till skogskant, finns inget utrymme för fjärilar, sånglärkor, tofsvipor och vildblommor. De får alla sätta livet till när livsmiljöerna putsas bort i monokultureffektivitetens namn, som ingen prissatt, trots att förlusten gäller oss alla.

Likadant är det med skogen. Det är lätt att hålla med om att vi har mera biomassa i våra skogar än någonsin tidigare. Men ingen upplyser konsumenten om alla de specialistarter som samtidigt får sätta livet till när deras livsmiljöer putsas bort, i skogsskötselns namn, eftersom skogarna skall utgöras av likåldriga monokulturer för industribruk. En lång rad tidigare vanliga arter, både i odlingslandskap och i skogsland, har minskat med 70 – 80 procent under de senaste decennierna. Dessa skador kunde till en del minimeras, om viljan fanns. Att säga att vi inte har råd, är oärlighet. Speciellt när dessa primärnäringsgar subventioneras med skattemedel.

VIKSTRÖMS FRÅGA "Vem kan vi lita på – när är kunskapen tillräcklig?", är ytterst relevant i de flesta sammanhang. Vad kommande generationer ger oss i vitsord är inte ens svårt att gissa. "En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers behov" (Brundlantkommissionen, 1987). ♦

Håkan Eklund

Håkan Eklund, redaktör

